Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams – „ŪKININKĄ“
Vaikams – „VARPELĮ“

Nr. 74 | Vilnius 1938 m. gruodžio 10 d. (šeštadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

Kodėl persitvarkė Lietuvos vyriausybė. Lietuvos pasiuntinys K. Škirpa vyksta į Berlyną. Vokietijos—Prancūzijos deklaracijos atgarsiai. Anglai prieš kolonijų atidavimą Vokietijai.

Čemberleno piršlybos. Baltijos valstybių neutralumas.

KULTŪRINIO DARBO ATSAKOMYBĖ

Žmonėse yra nusistovėjęs toks dėsnis: koks darbas, tokia ir atsakomybė. Šiuose žodžiuose glūdi didelė mintis. Reiškia, juo darbas yra svarbesnis, juo didesnė yra už jį atsakomybė. Tiesa, čia nekalbama apie darbo sunkumą fizine prasme, bet užtat pirmon eilėn keliamas visuomeninis darbo svarbumas. Sakysime, koks nors darbas, fiziškai imant, yra, rodos, labai menkas, o kitas jo ir darbu nepavadintų, tuo tarpu atsakomybė už tą darbą, imant visuomeniškai, yra labai didelė. Pavyzdžiui, mokytojo darbas yra, rodos, daug lengvesnis, negu kalvio ar angliakasio, bet kiekvienam aišku, kad visuomeniniu atžvilgiu darbas yra daug atsakomingesnis, negu anų fizinių darbininkų. Tokių pavyzdžių yra daugybė.

Atsakomybė už darbą gali būti visokia. Jeigu, pavyzdžiui, mokytojas ar kokios nors draugijos narys netinkamai atlieka savo darbą, pareigas, jis gali būti nubaustas disciplinariniu būdu. Bet gali būti pritaikyta įstatyminė bausmė, jeigu netinkamame pareigų ejime įžiūrima nusikaltimas, įstatymų baudžiamas. Yra betgi dar viena atsakomybė. Tai *moralinė atsakomybė*. Ši atsakomybė yra susieta su kiekvienu darbu ar pareigų ėjimu. Ypač ši atsakomybė yra labai didelė ten, kur jokios kitos atsakomybės negali būti. Tokiais atvejais geras darbo ar pareigų atlikimas paliekamas vien tik žmogaus dorovei, kuri, tiesa, visuomet reikalauja sąžiningumo ir stropumo, bet, deja, ne visuomet tų privalumų prisilaikoma.

Šio krašto lietuviams bene svarbiausia ir yra ši atsakomybė. Kitaip sakant, svarbiausia yra tai, kad kiekvienas turėtų moralinės atsakomybės pajautimą. Šioje vietoje kaip tik daugiausia norėtųsi pakalbėti apie mūsų inteligentus, kurie ausiduria kaime ilgesniam ar trumpesniam laikui arba gyvena jame. Šie dabar, taip sakant, neturi prieš tai eitų pareigų, nes ir mokyklų ir skaityklų nėra. Bet visiems yra aišku, kad jų kultūrinis darbas nėra su tuo pasibaigęs. Jų uždaviniai kaime yra ir toliau labai dideli, dargi didesni, negu kadaise, kada jie ėjo tiesiogines pareigas. Po 1936—38 metų kaime gyvenantieji inteligentai pasiliko vieninteliai kultūros pionieriai savo gyvenamose vietose. Aišku, daugumas kaime gyvenančių inteligentų supranta dabartinius savo uždavinius. Bet pasitaiko, deja, tokių, kurie ne tik nieko neveikia, bet dargi išsimano visokių nekultūringų pramogų, įtraukdami josna ir vietos jaunimą bei vyresniuosius. Gauname, pavyzdžiui, žinių, kad ten ir ten buvęs mokytojas organizuoja kortų lošimo vakarėlius (pav., Dubičiuose), ar šiaip jau nepavyzdingai elgiasi. Tokių žinių dėti labai nesinori. Bet kad darosi kaime nenormalūs reiškiniai, visiems yra žinoma. Ir labai keista, kad taip yra. Atrodo, kad tie asmenys arba pasimiršta, kas jie esą ir kokie jų yra uždaviniai arba žinodami, kad juos dabar sunkiau sukontroliuoti, daro kas patinka, nesidrovėdami netgi žeminti ne tik savo asmens, bet ir visų inteligentų autoriteto. Bet ar tik tada reikia pavyzdingai savo pareigas eiti, kada visi į tave žiūri. Žmogus inteligentas turėtų jausti ir be to moralinę atsakomybę už savo darbą. Grįžtant prie ano dėsnio, pasakyto straipsnio pradžioje, turime pripažinti, kad kaime gyvenančių inteligentų atsakomybė yra labai didelė, nes dideli yra, ypač dabartiniu metu, jų uždaviniai ir pareigos, imant visuomeniniu atžvilgiu.

VIS DAR NIEKO AIŠKAUS

Jau praėjo beveik dvi savaitės, kai spaudoje buvo paskelbtas oficialus agentūros „Pat“ pranešimas apie Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugiją. Iki šiol betgi visai mūsų tautai rūpimos draugijos likimas vis dar nepaaiškėjo ir tuo klausimu iš vyriausiojo Administracijos Tribunolo jokio atsakymo Lietuvių Mokslo Draugijos valdyba dar nėra gavusi.

Lietuvos vyriausybės pertvarkymo priežastys

Kaip jau žinome, šiomis dienomis pertvarkyta Lietuvos vyriausybė. Pakeisti net penki ministeriai: užsienių reikalų, krašto apsaugos, teisingumo, žemės ūkio ir susisiekimo; be to, įvesta ir viena naujiena—paskirtas ministerio pavaduotojas, vicepremjeras.

Vyriausybės pertvarkymo proga, arčiausiai sprendžiamųjų sluoksnių stovis dienraštis „Lietuvos Aidas“ praneša ir priežastis, dėl kurių pertvarkyta vyriausybė. Jis rašo šitaip:

„Ryšium su vyriausybės pertvarkymu, buvo reiškiama įvairių nuomonių. Vieni kėlė mintį, kad vyriausybė esanti pertvarkoma dėl užsienio politikos motyvų, kiti nurodinėjo kitas priežastis, kurios tačiau neatitinka tikrenybę.

Svarbiausieji motyvai, dėl kurių Ministrų Taryba persitvarkė, buvo tie, kad Tarybos sudėtis buvo nepilna ir kai kurie ministrai buvo laikinai einą pareigas. Maža to, vienas ministras buvo rimčiau susirgęs ir negalėjo savo pareigų tinkamai eiti.

Todėl ir buvo sudaryta naujoji vyriausybė, į kurią įtraukta naujų jėgų, naujų asmenų, kurie savo energingu darbu pagyvins ir vyriausybės darbų eigą“.

Klaipėdos krašto seimelio rinkimai

Gruodžio 11 d. visame Klaipėdos krašte bus renkami krašto seimelio atstovai. Iš Kauno ir Klaipėdos laikraščių matyti, kad paskutinės priešrinkiminės dienos Klaipėdoje ir visame krašte pasižymi dideliu įkarščiu. Vokiečiai rodo nepaprastą drąsumą. Savo autonominės policijos palaikomi, jie ne vien agituoja, bet ir grasina, o kai kur lietuvius net dienos metu užpuola ir sumuša. Klaipėdos laikraštis „Vakarai“ rašo, kad gruodžio 2 d. Juknaičiuose uniformuoti vokiečiai smarkiai sumušė du lietuvių pašto tarnautojus, o gruodžio 5 d. Priekulėje vokiečių sumuštas lietuvis darbininkas B. Jonušys nuvežtas į ligoninę mirė.

Tačiau lietuviai nenusimena. Jie rinkimams jau yra pasiruošę. Norėdami parodyti savo vieningumą, visi keturi lietuvių sąrašai susiblokavo. Atskiri lietuvių sąrašai karštai ragina balsuoti už lietuvius kandidatus. Visi pasisako ginsią savo tautos garbę ir laisvę ir niekam neleisią jos siaurinti.

Žinomas Klaipėdos krašto lietuvių patriarkas Martynas Jankus paskelbė spaudoje atsišaukimą, kuriame šitaip sakoma:

„Gyvybė nėra didžiausias žmogaus turtas. Didžiausias žmogaus turtas yra jo garbė. Kurie pamiršta savo žmoniškos prigimties teises, atiduoda savo garbę tiems, kurie lietuvių tautybės žmones išjuokia, kurie mūsų tėvų kapus niekina ir kurie lietuviškus paminklus nuo kapų verčia, dėtis su tais niekadariais rėksniais, nėra garbinga lietuviui. Lietuvių tauta ir lietuvių visuomenė nepriklauso prie tų, kurie kitos tautos žmones naikintų ir skriaustų.

Vienok aš tvirtai tikiu, kad tie šiandien perkami ir parsiduodą lietuvininkai kartą, kad ir vėlai, susipras, kad jie yra senos, garbingos giminės žmonės. Tai supratę, jie atsitrauks nuo svetimų išnaudotojų, atsikratys svetimųjų giriamosios, aukštos kultūros, pagrįstos daugiau jėga negu žmoniškumu, ir prieis išvadą, kad „kas kardą pakelia, tas nuo kardo ir žūva“.

— Lietuvių Ukrainiečių ir Lietuvių Rašytojų Draugijos Kaune gruodžio 10 d. paminėjo ukrainiečių tautinio atgimimo rašytojo Kotliarevskio 100 metų jo mirties sukaktuves.

— Kaune pradėta statyti didžioji sporto salė, kurioje galės susilpti 13.000 žiūrovų. Salės pastatas turės 63 m. ilgio ir 61 m. pločio.

Vokiečiams kolonijų neatiduosime

Sako Anglijos kolonijų ministeris

Kolonijų Vokietijai grąžinimo klausimas labiausiai nervina viešąją Anglijos opiniją, ir anglų laikraščiai apie tai dažnai rašo. Be to, jau ne kartą šis klausimas buvo iškeltas ir Anglijos parlamente. Pavyzdžiui, praėjusią savaitę darbo partijos atstovas Bakeris įteikė projektą, kad Anglijos vyriausybė nesileistų į jokias kalbas dėl kolonijų.

Į tą projektą atsakė kolonijų ministeris Mak Donaldas, kad Vokietijos buvusios kolonijos atiteko netik Anglijai ir vien todėl negali būti kalbos, kad Anglija išsižadėtų turimų kolonijų. Be to, kolonijų gyventojai esą visiškai patenkinti dabartine padėtimi ir nė klausyti nenori apie patekimą į vokiečių rankas.

Gąsdinimai ar tikrovė?

Pietų Afrikos karo ir prekybos ministeris Pirovas lapkričio mėn. apsilankė Portugalijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Italijoje ir sugrįžo Londonan, iš kur vyks savo tėviškėn. Bekeliaudamas beveik po visą Europą, jis turėjo progos susidurti su vyriausiais valstybių vairuotojais, jų tarpe su Hitleriu ir Musoliniu. Londone jis pasidalino savo kelionės įspūdžiais.

Europoje šiuo metu, sakė min. Pirovas, yra taip įtempti santykiai tarp valstybių, kad pavasarį tenka laukti katastrofos — karo. Dabar, kol dar ne vėlu, atsakingieji politikai turi imtis visų priemonių, kad per 2—3 mėnesius pašalintų visus nesusipratimus.

Pirovas palietė ir emigracijos reikalą, žinoma, žydų klausimą. Pasak jo, pasaulyje yra dar daug tuščių vietų, kur galėtų prisiglausti Europos gyventojų perteklius ir nepageidaujamieji piliečiai. Tik jų apgyvendinimui reikalingi pinigai. Pinigų galima būtų surasti, paskolas turėtų garantuoti tos valstybės, iš kurių vyktų emigrantai. Išeivijos sutvarkymas taip pat skubus reikalas. Jo sutvarkymo atidėliojimas pagilina tik nesusipratimus tarp valstybių ir tautų ir taip pat sparčiais žingsniais veda prie karų.

Kada jiems bus gana

Anglų spaudoje vėl pasirodė sensacingų žinių apie skubų ir didelį Vokietijos ginklavimąsi.

Tomis žiniomis, per paskutinius trejus metus Vokietijoje buvo pastatyta 61 povandeninis laivas. Iš jų 30 saugoja Šiaurės ir Baltijos jūra, o 31 yra paskirtas susisiekimui vandenynais.

Taip pat pranešama apie naujų didelių karo laivų statymą. Kai kurie šių laivų yra skiriami karo lėktuvams. Pavyzdžiui, du laivai gali paimti po 40 lėktuvų ir su jais plaukioti vandenyne. Skubus ir planingas Vokietijos ginklavimasis jūroje ypač neramina anglus, kurie mato pašonėje augančią didelę jūros galybę.

Ministeris K. Škirpa išvyksta iš Varšuvos

Kaip jau spaudoje buvo rašyta, ligšiolinis Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje ministeris K. Škirpa esąs paskirtas Lietuvos pasiuntiniu Berlyne. Varšuvos spauda praneša, kad šio mėn 7 dieną ministeris Škirpa, diplomatinio protokolo šefo Liubenskio lydimas, buvo priimtas specialėje p. Prezidento audencijoje, kurio metu įteikė savo atšaukimo raštus. Be to, tą pačią dieną pasuntinys Škirpa buvo apsilankęs pas Lenkijos užsienių reikalų ministerį Beką ir viceministerį Šembeką.

×

Vokietijos spauda pulk. K. Škirpos perkėlimą į Berlyną sutiko palankiai. Vokiečių įtakingas laikraštis „Deutsche Allgemeine Zeitung“ pulk. K. Škirpos asmenį taip apibūdina:

„Pasiuntinys Škirpa, kuris numatoma perkelti iš Varšuvos į Berlyną, Vokietiją puikiai pažįsta, nes visą eilę metų jis buvo Lietuvos karo atstovu Berlyne. Tai yra jaunas, neišnaudoto, kariško masto politiko tipas, kuris sunkiausiu laiku buvo pastatytas prieš svetimus ir specifinis uždavinius. Savo takto ir energijos dėka, jis pusę metų puikiai atstovavo savo kraštui Varšuvoje. Kaip Lietuvos pasiuntinys, paskirtas į Lenkiją po kovo mėn. ultimatumo, jis įsigijo Varšuvoje simpatijų bei pagarbos ir iškilo į garsiausių Lietuvos diplomatų eiles“.

Direktorius Dailidė Varšuvoje

Praėjusiame „Aido“ numeryje rašėme, kad į Varšuvą atvyko Lietuvos telegramų agentūros „Elta“ vyriausias direktorius Dailidė. Varšuvos geležinkelių stotyje svečią pasitiko vyriausias agentūros „Pat“ direktorius M. Obarskis. Šio mėn. 7 dieną direktorius Dailidė lankėsi Lenkijos užsienių reikalų ministerijoje. Tą pačią dieną direktoriui Dailidei pagerbti buvo surengti pusryčiai, kuriuose dalyvavo Lietuvos Pasiuntinybės tarnauojai, užsienių reikalų ministerijos spaudos atstovai ir visi agentūros „Pat“ vyriausieji redaktoriai.

Priėmimo metu agentūros „Pat“ dir. Obarskis ir direktorius Dailidė pasakė kalbas, kuriose buvo išreikštas pageidavimas pagilinti tarp abiejų agentūrų bendradarbiavimą ir nurodyta į spaudos reikšmę santykių normavimui.

Vokečiai apie susitarimą su Prancūzija

Vokietijos ir Prancūzijos užsienių reikalų ministeriai gruodžio 6 d., kaip žinia, pasirašė deklaraciją, kuria pasižadėjo taikiai, kaip geriems kaimynams pritinka, gyventi. To susitarimo reikšmė, yra labai didelė, ir visų kraštų spauda gyvai ją komentuoja. Vokiečių spaudos santykis, pažymėtina, santūrus, be didelio džiaugsmo.

Vokiečių spaudos nuomonė suglaudus šitaip atrodo:

Deklaracijos pasirašymas esąs istorinės svarbos faktas. Nuo pasirašymo dienos tarp abiejų valstybių, kurios iki tol vedė nepabaigiamus ginčus ir kovas, prasidėjo draugiški santykiai ir visiškas vienos antra pasitikėjimas. Europoje prasidėjo naujas laikotarpis ir jo metu taika bus išlaikyta.

Ta proga vokiečių spauda nepamiršo pasididžiuoti dabartine savo persvara ir nurodyti į Prancūzijos pažeminimą. Ji priminė, kaip 1931 m. Vokietijos tuometinis užsienių reikalų ministeris Kurcijus, atvykęs Paryžiun išsirūpinti Vokietijai lengvatų mokant reperacijas, buvo išdidžiai priimtas ir be nieko išlydėtas. Tuomet Prancūzija buvo pasiekusi aukščiausio galybės laipsnio ir galėjo taip pasielgti. Po 7 metų rolės pasikeitė, Vokietija išaugo į 80 milijonų milžiną ir Prancūzija priversta buvo pripažinti, kad jos ligšiolinė politika buvusi klaidinga. Kai Prancūzija tai suprato ir prie klaidos prisipažino, atsirado gera dirva išaugti šiam susitarimui.

Podraug vokiečiai tvirtina, kad jos susitarimas su Prancūzija nė kiek nesusilpnino Berlyno-Rymo ašies. Apie tai prancūzai galėjo įsitikinti per paskutiniuosius nesusipratimus, iškilusius dėl italų demonstracijų prieš prancūzus ir prancūzų prieš italus.

Išeina tris kartus, o kiek kartų skaitome?

Kai buvo ketinama leisti mūsų laikraštį tris kartus per savaitę, tai vienam iš mūsų rūpėjo, ar tikrai laikraščio padažninimas reikalingas.

Didžiųjų Europos ir pasaulio įvykių metu ne kartą tekdavo girdėti nusiskundžiant mūsų kaimą per daug retu laikraščio ėjimu. Įvykiai būdavo dažnesni, negu laikraštis. Tik per parą tekdavo išgirsti visą eilę naujienų! O laikraštis tas naujienas net keliom dienoms praėjus aprašydavo! Bet politiniams karščiams kiek atvėsus, atrodo, ir susidomėjimas laikraščiu mažėja. Ateis vasara, prasidės būtinieji lauko darbai, tuomet sunku bus ūkininkui laikraštis ir kartą ar du kartu per savaitę paskaityti. Kokia iš to išvada? Kas turi prie ko prisiderinti, skaitytojas prie laikraščio, ar laikraštis prie skaitytojo? Atsakyti į tai nelengva. Viena, skaitytojų daug ir nelygūs jų reikalavimai, antra, laikraščiui svarbu plisti. Kai dažniau kokiu daiktu įprantame naudotis, tai paskui atrodo, kad be to daikto nieku būdu jau negalėtume apseiti. Įpratimas, išmintingų žmonių teigimu, esą nelyginant antras prigimimas: rodos, taip reikia, ir gana.

Skaitytis laikraščiui su skaitytojų laiku stačiai negalima. Nes ir labiausiai neturįs laiko žmogus savo norimajam ar mėgstamajam darbui laiko visuomet moka susirasti. Esti žmonių, kurie per trumpą laiką kur kas daugiau padirbs, nei kitas per ilgą. Vieno rankose darbas svilte svyla, degte dega, kito rankose—nė nerūksta. Vienas apsisuko šen ten, žiūrėk, jau jo darbas gerokai įpusėtas, o kitas krapštosi, trepsi vietoje, visur užkliūva ir visuomet su darbais paskutinis lieka, nors rodosi, daug dirba ir skuba. Mokėti darbą tvarkingai ir greit dirbti—didelė dovana. Todėl tos dovanos rūpintis naudinga būtų bet kam. Istorija pasakoja apie vieną senovės anglų karalių, kurs be galo daug dirbdamas labai maža ką padirbdavęs. Nemokančių tvarkingai laiko sunaudoti žmonių visuomet buvo ir bus tiek karalių, tiek prasčiokėlių tarpe. Moką greitai ir tvarkingai sunaudoti laiką žmonės turi progos daugiau patirti gyvenime, o dažnai atsitinka, kad tokie žmonės ir turtingesni.

Taigi jeigu laikraščiui du kart per savaitę einant sąžiningas skaitytojas susirasdavo sau laiko pasiskaityti, tai netenka abejoti, kad ir tris kart einant taip pat susiras laiko. Jeigu pradėjome eiti tris kartus per savaitę, vadinasi, esame pribrendę, verti dažnesnio laikraščio. O tokie būdami, be abejo, mokėsime ir laiko susirasti. Kas kart vis labiau aiškėja, kad mes turime eiti priekin drauge su visu pasauliu. Jei neisime, liksime paskutiniai ir būsime iš visos eilės gyvenimo sričių galutinai išstumti. Ko vertas tamsus nieko neskaitąs žmogelis! Su juo niekas nenori skaitytis, jo niekas negerbia, jį visi žemina ir niekina. Ar gi mes norėtume būti pažeminta ir paniekinta pastumdėlių tauta?! Tamsus, nieko neskaitąs, ar per maža, perretai skaitąs žmogus, — labai mažai ką nutuokia. Jis esti aptilžęs, sunkus, jis nenori net savo svarbiausiais reikalais pasirūpinti. Jis bijo ten, kur nereikia bijoti, o nebijo, ten kur reikia bijoti. Jis eina gyvenimo keliu, galima sakyti, lyg akis užsirišęs. Nežino nei paprasčiausių teisių, nei reikalingiausių įstatymų. Kas kaip nori, tas taip ir vedžioja jį už nosies. Ilgus amžius visų bijojome dėlto, kad buvome tamsūs, o buvome tamsūs todėl, kad neskaitėme. Išnaudojo ligi soties mus per amžius ponas, valdininkas ir žydas.

Per ilgiausius metus atidavėme į svetimųjų rankas prekybą, amatus, pramonę. Patys mokėjome tik dejuoti, verkti, žemelę rausti ir tai netobulai. Per savo tamsumą pagaliau „įsitikinome", kad kitaip ir būti negali. Dažnai sėdim skurde apsikasę kaip tvirtovėje ir, praradę viltį susilaukti ko geriau, nenorime nė pasijudinti. Jei kas gudresnis ima ką išmintingiau veikti, žiūrime į jį su nepasitikėjimu, o kartais ir su pavydu. Į kitų tautų šviesesnius žmones žiūrime lyg į aukštesnius padarus ir manome, kad tai, kas jiems tinka, netinka mums. Savinamės svetimųjų kalbą, pataikaujame, gudėjame, manydami, kad svetimoji kalba mus padarys pranašesnius, išmintingesnius ar laimingesnius. O iš tikrųjų liekame toki patys varguoliai ir atsilikėliai. Ne! Taip toliau negali būti! Jau praėjo tie laikai, kada neturėjome savo spaudos, savo šviesuolių, savo mokytojų ir vadų, kurie rodytų laimingesnius ir savarankiškesnius kelius į gyvenimą. Šiandie yra savo inteligentų, savo šviesuolių, kurie turi daug gerų norų padaryti savo brolius artojus laimingesnius. Tik kaip jie gali prieiti prie tų savo brolių? Vienintelis kelias, vienintelė pasikalbėjimo su savo tautiečiais priemonė — tai dažniau einąs laikraštis. Dažniau pasikalbėti su išmintingesniais už save galime tik per laikraštį.

Dabar toks laikas, kad visi buriasi draugėn. Draugėje ir vienybėje žmogus tampa kur kas stipresnis. Nebeturime draugijų, tai burkimės prie savo laikraščių: juk jie mus visus, lietuvių tautos vaikus, buria vienon sąmoningon draugėn. Dvidešimtasis amžius — tautų vienybės laikas. Tad tas amžius negali būti mums palaidumo, iškrikimo amžiumi. Visi, kas dar gyvas, turi ieškoti ir trokšti lietuviško spausdinto žodžio.

Nesulaikomai eina brangus laikas, kasdien esti naujų įvykių. Nenorint likti nuo gyvenimo, reikia sekti, kas gyvenime dedasi. O sekti padeda laikraštis, kurį spausdina ir leidžia žmonės, susirūpinę savo tautos ir krašto likimu. Laikraštis, galima sakyti, šiandie yra mūsų visų vadas ir kelrodis.

Juo dažniau su savaisiais kalbėsime, juo artimesni būsime. Todėl kiekvieno laikraščio svajonė juo dažniau ir juo gausiau eiti. Juo kas turi didesnę armiją, juo labiau su tuo skaitomasi. Juo dažniau vadovybė palaiko glaudesnius ryšius su savo „armija", juo ji esti tvarkingesnė ir geresnė.

Tad aišku, kam dažniau eina laikraštis. Tik pasirūpinkime susirasti laiko ir vis daugiau, vis dažniau paskaityti. *Akivara.*

Lietuvių Kreditinio Kooperatyvo vadovybė. Iš kairės: Vl. Narbutas — tarybos pirm., J. Jankauskas—tar. sekr., kun. A. Viskantas—tar. vicepirm., K.Stašys—valdybos pirm., A. Krutulys—Banko vedėjas, A. Matulonis ir A. Cicėnas—tar. nariai.

Čemberleno piršlybos

Nors ir neatitinkamas laikas, tačiau politikoje vyksta šiuo metu įvairios piršlybos. Vyriausias ir labiausiai pagarsėjęs piršlys yra Anglijos premjeras Čemberlenas. Garsiausios jo piršlybos buvo Berchtesgadene ir Godesberge, o vėliau Miunchene, privertusios Čekoslovakiją pulti Hitlerio glėbin. Svetimų žemių—nuosavybių duosnus dalintojas tikėjosi, kad už tas piršlybas ir jam teks nemaža ne tik garbės, bet daug ir palankumo, piršlybų dalyvių prisirišimo prie Anglijos.

Tačiau piršlybų dalyviai, ypač Hitleris pasirodė visai nedėkingas jaunikaitis. Jis Sudetų kraštu nepasitenkino, nors jį gavo be jokių plebiscitų, o panoro, kad visa Čekoslovakija liktų jam paklusni, nuo jo priklausoma valstybėlė, kurioje galėtų taip šeimininkauti, kaip savo Trečiajame Reiche. Dėl to jis ir Vengrijai, po ilgų Musolinio maldavimų, sutiko atiduoti tik pakraščius. Dėl bendros Lenkijos—Vengrijos sienos Karpatų Ukrainos sąskaiton jau nenorėjo nė klausyti. Be to, Hitleris atsirado prie Rumunijos sienos, kurioje irgi norėtų laisvai jaustis.

Ir tikrai, Vengrijoje ir Rumunijoje Hitleris jau beveik šeimininkauja. Sudaręs autonominę Karpatų Ukrainą, sukėlė daug rūpesčių Lenkijai ir Sovietų Rusijai, nes vokiečiai galvoja, kad minėta Karpatų Ukraina, tai užuomazga Ukrainos, kaip nepriklausomos valstybės.

Šie planai atšaldė Lenkijos — Vokietijos santykius ir atnaujino šių valstybių nuoširdumą.

Pradėjus Hitleriui imti daugiau, negu buvo pažadėta Miunchene, garsusis piršlys Čemberlenas pasijuto kiek apsivylęs. Jo aureolė kaip Europos taikos laimėtojo pradėjo gesti. Bet guodėsi, kad už tai laimės Ryme, nes galvojo, kad Musolinis bus labai nepatenkintas Hitlerio darbais Dunojaus baseine ir dėl to pames tą ašį. Su ta mintimi Čemberlenas pradėjo piršti Musoliniui Anglijos ir Prancūzijos meilę ir prisirišimą. Musolinis, nuduodamas labai reikšmingą ir svarų Italijos imperatoriaus ir karaliaus vyriausybės šefą, „sutiko", kad Anglija pradėtų vykdyti Velykų išvakarėse pasirašytą Anglijos—Italijos sutartį ir kad tarp Paryžiaus ir Rymo įvyktų ambasadorių pasikeitimas. Čemberlenas vėl trynė rankas ir tikėjosi, kad ašis tikrai luš ir Musolinis atsives Hitlerį prie bendro stalo.

Bet ir vėl apsivylimas. Pasirodo, kad Berlyno - Rymo ašis labai stipri. Pasirodo, kad Musolinis jau atsižadėjo įtakos Balkanų rajone ir Dunojaus baseine. Už tai Hitleris pažadėjo jį remti Viduržemio jūroje ir Afrikoje. Kada paklabenęs Londono bankus Musolinis negavo nė vieno svaro šterlingo, pamojo ranka į Anglijos bičiulystę. Kas jam iš tos bičiulystės. Jam reikia pinigų, be kurių Abisinija neturi jokios reikšmės. Ašies draugai tada pradėjo viens kitam padėti. Kai Musolinis vis dar klabeno Anglijos bankus, Hitleris pradėjo reikalauti kolonijų. Bet šiuo atveju Čemberlenas kitaip atsiliepė. Jis gali padovanoti Vokietijai keletą Čekoslovakijų, bet savo kolonijų neduos nė gabaliuko.

Pasibaigus šiam mėginimui, Čemberlenas pradėjo kombinuoti, ar Prancūzija nebūtų laimingesnė ir ar nesusitartų ji su Berlynu. Pamėginti galima. Ribentropas jau pasirašė Paryžiuje deklaraciją. Kad tie susitarimai geriau pavyktų Hitleriui, šiuo kartu Musolinis „prispaudė" Prancuziją, nes pareikalavo Napoleono gimtinės—Korsikos, Nicos ir Afrikoje Tuniso. Bet tai tik demonstracija, kad ašis stipri ir galinga. Paryžius to nenusigąs. Tačiau Čemberlenas turi vilčių, kad jo piršlybų šansai dar nesibaigė. Kad galutinai galėtų išmėginti visus galimumus, pats rengiasi vykti Ryman ir pasipiršti, už kiek milijonų svarų šterlingų brangios paskolos Musolinis sutiks atskilti nuo Berlyno ir pasidaryti paklusnus Londono santarvininkas.

Matome, kad Miuncheno piršlybos buvo nevykusios. Jos tik sužadino apetitus ir padidino Benito ir Adolfo ambicijas. *J.*

DRAS MARTYNAS YČAS.

29)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

— Aš girdėjau, kad jūsų aspiracijos siekiančios autonomijos Rusų imperijos ribose?

— Ši yra tik oficiali versija: Lietuva susideda iš dviejų dalių. Rusijos imperijos ir Vokietijos imperijos ribose gyvenančiųjų. Dabar, nuo pernykštės (1915 m.) vasaros, vokiečių armija yra okupavusi beveik visą lietuvių tautos gyvenamą teritoriją. Po galutinės aliantų pergalės mes norime matyti savo tautą suvienytą ir norime atstatyti savo valstybę visai nepriklausomą nei nuo Lenkijos, nei nuo Rusijos, juo labiau nuo Vokietijos. Aš reiškiu vilties, kad Prancūzijos atstovas taikos kongrese parems mūsų teisingus reikalavimus.

„Bien sûr, bien sûr M. le député, vous pouvez compter sur asistance".

Pirmam iš galingųjų, popiežiui Benediktui XV, aš buvau jau sakęs, ko lietuvių tauta trokšta, būtent, kad ji būtų laiminga tiktai nepriklausoma tapus, dabar pasakiau tą patį antrajam — Prancūzijos respublikos prezidentui R. Poincaré.

Mano audiencija užtruko kiek ilgiau, negu kitų delegacijos narių. Man išėjus, mano draugai įkyriai klausinėjo, apie ką prezidentas aip ilgai su manim kalbėjęsis. Aš jiems atpasakojau tą pasikalbėjimo dalį, kuri lietė mūsų išeivijos ir mano kelionės po Ameriką reikalą, bet nutylėjau apie mūsų valstybės nepriklausomybės siekimus.

Parlamento pirmininkas Paul de Chanel mus pakvietė pietų. Be mūsų, jis dar buvo sukvietęs į parlamento rūmus Palais de Bourbons kelius šimtus svečių. Man teko su šeimininku kalbėtis apie Lietuvos reikalus. Ši pažintis man davė galimumo 1919 m. įvažiuoti į Prancūziją iš Berlyno, važiuojant į taikos konferenciją.

Paryžiuje karo metu lietuvių nebuvo, išskyrus gal Pautienius ir Jankauskus, kurie tenai buvo iš seniau apsigyvenę. Bet atsimenu vieną lietuvį, kuris mane aplankė Crillon Hôtel. Užsirekomendavo save lietuviu, atvykusiu iš Daireno jūrų, karininku (kapitonu) Teodoru Daukantu. Nors jis kalbėjo rusiškai ir sakėsi nemokąs lietuvių kalbos, bet esąs lietuvis, ir jam esą malonu pasveikinti Lietuvos atstovą ir pareikšti džiaugsmą jį matyti čia svetimam krašte tokioje svarbioje misijoje. Tai buvo mūsų buvęs krašto apsaugos ministeris, šaulių vadas, vyriausiojo štabo viršininkas ir vėliau Lietuvos atstovas Pietų Amerikoje. Jis man papasakojo, kad jo tėvai esą tikri žemaičiai, išvažiavę į Rusiją ir ten visą laiką gyvenę. Bet jis niekad neužmirštąs savo kilmės ir labai domįsis Lietuva. Aš jam trumpai nušviečiau mūsų politinę padėtį, mūsų troškimus ir norus matyti savo tėvynę vėl iš po griuvėsių atstatytą, skaisčią, nepriklausomą, geriausių savo sūnų vedamą laisvės ir civilizacijos keliais.

Kaip šiandien matau jį iki ašarų susijaudinusį.

— Na, o tamsta ar grįši į Lietuvą mūsų laivyno organizuoti?

— Žinoma, žinoma grįšiu ir gimtosios tėvų kalbos pramoksiu.

Išsiskiriame, kad po kelerių metų jau nepriklausomoje Lietuvoje pasimatytume. Savo pažadus ištesėjo. Kiek paklaidžiojęs po Lenkiją, jis grįžo į Lietuvą, atnešė savo mokslą ir patyrimą gimtajai šaliai.

Delegacijai sugrįžus iš Italijos, mums buvo prancūzų vyriausybės suteikta proga dar kartą aplankyti frontą, ypač tuo metu pagarsėjusią savo kautynėmis Verduno tvirtovę. Kaip tik 1916 m. vasario 21 d. vokiečiai pradėjo vystyti savo stipriausius puolimus, stengdamiesi pralaužti prancūzų frontą. Šis puolimas buvo gen. Falkenhayn sumanytas, kad užbėgtų už akių bendrai aliantų afenzyvai, kuri turėjo prasidėti 1916 m. birželio gale.

Prancūzai gan anksti numatė Verduno puolimą. Parlamento narys pulkininkas Driant, kuris aktingai galyvavo Verduno fronte, pirmas įspėjo savo vadovybę, kad galės įvykti puolimas šia kryptimi. Į tai parlamento ir karo ministerijos buvo atkreiptas dėmesys. Karo ministeris gen. Gallieni parašė maršalui Fochui laišką, nurodydamas reikalą skubiai stiprinti Verduno frontą. Pradėjus vokiečiams pulti, prancūzai jau buvo Verdune įsistiprinę. Gen. de Castelneau buvo paskirtas šio fronto vadu.

Vokiečiai puolė tvirtovę labai didelėmis pajėgomis. Gausios artilerijos grupės apibėrė prancūzų pozicijas sunkiais ir lengvais šoviniais. Patrankų buvo tiek daug, jog prancūzų lakūnai nebegalėjo atskirti vokiečių baterijų — visi miškai atrodė pilni ugnies ir dūmų. Per tris dienas vokiečiai paėmė pirmąsias prancūzų linijas. Dar po keleto dienų ir antrosios prancūzų pozicijos buvo paimtos. Atrodė, kad priešui pavyks pralaužti aliantų frontą. Tačiau vokiečiai mūšiuose turėjo labai žymių nuostolių. Vasario 29 d. dėl nuovargio jie turėjo nutraukti operacijas.

Kovo 6 d. jie vėl pradėjo puolimą, tik dabar ilgesniu frontu. Mūšiai buvo labai aršūs. Operacijų metu iš vokiečių pusės dalyvavo 43, iš prancūzų 66 divizijos. Prancūzai turėjo 1.100 lengvų ir 815 sunkių patrankų. Jos paleido 10.300.000 lengvų ir 1.800.000 sunkių šovinių. Šiame mūšyje prancūzai beveik stebuklingai suorganizavo kariuomenės transportą, kuris visas turėjo eiti vienu siauru vieškeliu; juo kasdien tekdavo pergabenti virš 6000 tonų karo reikmenų. Vykęs Verduno gynimas užšachavo vokiečių 1916 m. karo planus. Patys vokiečiai labai žymiai susilpnėjo, turėdami apie 500.000 žmonių nuostolių. Prancūzų nuostoliai siekė virš 300 000.

Verduno frontą belankant, mums teko susipažinti su de Castelneau. Jis mus nuoširdžiai priėmė, davė išsemiamų paaiškinimų apie karo operacijų išvystymą. Tuomet jis tvirtai buvo įsitikinęs, kad vokiečių puolimas pasibaigsiąs fiasco. Tas jo įsitikinimas pasiteisino. Rugsėjo 3 dieną vokiečiai puolimą šią kryptimi sustabdė.

Dėl Verduno operacijų nepasisekimo ir dėl Austro-Vengrų armijos dezorganizacijos, o taip pat dėl gen. Brusilovo ties Lucku ir Bukovinoje puolimo, vokiečių štabo virš. gen. Falkenhayn turėjo pasitaukti ir užleisti savo vietą gen. Hindenburgui ir jo garsiajam general kvatiermeisteriui gen. Ludendorfui.

Generolas de Castelneau, laimingai atlaikęs vokiečių puolimą ties Verdunu, 1916 m. pabaigoje atvyko su prancūzų delegacija į Petrapilį mūsų revizituoti. Delegacijos pirmininku buvo Gaston Doumerque, vėliau respublikos prezidentas.

Prancūzijos parlamentas ir jo išskirtieji komisija svečiams priimti labai daug dėjo pastangų, kad mus galėtų geriau sutikti, palengvinti mums susipažinti su karo būkle ir tais metodais, kurie buvo pavartoti vokiečiams nugalėti. Jie vežiojo mus po įvairias fronto vietas, aiškin paskirai, aiškino grupėmis, pasikvietę įvairių specialistų bei karo žinovų.

(B. d.).

Ką reiškia Baltijos valstybių neutralumas

Ilgą laiką daugelis Europos valstybių reiškė daug pasitikėjimo vadinamam kolektyviniam saugumui. Tas saugumas buvo remiamas Tautų Sąjungos paktu, įpareiguojančiu visus tos sąjungos narius — valstybes teikti pagalbą užpultai valstybei. Kellogo—Briano paktas (sutartis), kurį pasirašė beveik viso pasaulio valstybės, bendrai smerkia karą, kaipo politinę priemonę. Tačiau gyvenimo tikrovė parodė, kad kolektyvinis saugumas nėra realus dalykas ir juo negalima pasitikėti. Šiemet tokia saugumo sistema galutinai žlugo, kai Čekoslovakijos neparėmė net tos valstybės, kurios buvo jos sąjungininkės, įsipareigojusios specialėmis sutartimis ją remti ir ginti.

Didžiosios valstybės, kurios savo saugumą gali paremti didele karine jėga, žlugus kolektyvinio saugumo sistemai, dar sustiprino savo ginklavimąsi ir uoliai pradėjo ieškoti sąjungininkių bei talkininkių ginkluoto konflikto atvejui. Mažesnėms ir silpnesnėms valstybėms neįmanoma savo saugumą remti vien ginkluota pajėga. Joms tenka ieškoti ir kitų priemonių savo nepriklausomybei patikrinti. Pirmiausia, joms tenka vengti konfliktų, kivirčių bei nesusipratimų su galingaisiais savo kaimynais, nedaryti kliūčių jų interesams bei siekti gero kaimyniško sugyvenimo. Be to, vengti tokios politikos, kuri jas galėtų įtraukti į galimus didžiųjų valstybių ginkluotus susirėmimus.

Baltijos valstybės — Lietuva, Latvija ir Estija, — ne kartą yra pareiškusios, kad jos visomis priemonėmis stengsis išlaikyti taiką ir patikrinti sau ramų atsistatymo darbą. Tačiau vien gerų norų šiais laikais mažai tepaisoma. Reikia ieškoti realių priemonių savo taikingiems nusistatymams paremti. Pirmoje eilėje reikia stiprinti savo ginkluotas pajėgas apsigynimo tikslais. Toliau, bendrai veikti su tų pačių tikslų siekiančiomis valstybėmis ir ieškoti gero sugyvenimo su visomis valstybėmis, ypač kaimyninėmis.

Jau seniai yra pripažintas Baltijos valstybių (Lietuvos, Latvijos, Estijos) užsienio politikos ir saugumo reikalų bendrumas. Nuo 1934 metų tos valstybės yra sudariusios Baltijos Santarvę jų bendriems siekimams bei reikalams derinti ir sutartinomis jėgomis ginti.

Baltijos valstybės yra jau įvairiomis progomis pareiškusios savo neutralumą, tai yra, kad vengs jos kištis į kitų valstybių reikalus ir ypač į jų ginkluotus konfliktus. Tačiau šitie pareiškimai iki šiol neturėjo oficialaus pagrindo. Dabar Baltijos neutralumas patikrinamas ir apibūdinamas specialiu įstatymu. Tas įstatymas yra seniau suvienodintas, ir jį Estija jau priėmė. Netrukus tą įstatymą priims Lietuva ir Latvija.

Neturalumo įstatymas nusako, kad Baltijos valstybės, kitų valstybių ginkluotų susirėmimų metu bus neutralios, ir nerems nė vienos kariaujančios pusės, neleis kariaujančioms šalims naudoti savo teritoriją kariuomenių ar ginklų pervežimams, lėktuvų perskridimams, neleis karo laivams naudotis savo uostais ir neteiks jokios kitokios paramos bet kuriai kariaujančiai valstybei. Baltijos neutralumo įstatymas turi daug panašumo į Skandinavijos valstybių neseniai priimtą tokį įstatymą, o taip pat ir į Jungtinių Amerikos Valstybių neutralumo įstatymą.

Suprantama, kad neutralumo įstatymas dar nėra didelė garantija nuo įtraukimo į karą. Belgija buvo paskelbusi savo neutralumą ir jį buvo garantavusios visos didžiosios valstybės. Tačiau 1914 metais Vokietija, nepaisydama jos pačios garantuoto neutralumo, įsiveržė su savo kariuomene į Belgiją, kad greičiau pasiektų... Paryžių. Belgija stojo savo neutralumą ginti nuo pirmojo į jį pasikėsintojo, taigi, stojo kariauti prieš Vokietiją. Ir anglai savo karą prieš Vokietiją aiškino Belgijos neutralumo gynimu. Belgija savo atkakliu pasipriešinimu suardė visus vokiečių karinius planus, ir iš dalies dėl to vokiečiai pralaimėjo Didįjį karą.

Taigi, neutralumo paskelbimas nėra bereikšmis dalykas. Neutralumą paskelbusi valstybė pareiškia, kad ji iš anksto nesideda nė su viena į karą besiruošiančia ar stojančia valstybe, ir visai nemano kare dalyvauti. Tačiau neutrali valstybė stos kariauti prieš tą valstybę ar valstybių grupę, kuri sulaužys jos neutralumą. O kas yra neutralumo sulaužymas, nurodo neutralumo įstatymas. Vadinasi, jeigu įstatyme pasakyta, kad neutralioji valstybė neleis nė vienai kariaujančiai valstybei pasinaudoti savo uostais, tai bet kurios kariaujančios šalies karo laivų į jos uostus įsiveržimas, jau laikomas neutralumo sulaužymu, ir yra priežastis tokiai valstybei ginkluotai pasipriešinti. Tuo būdu neutralioji valstybė išeina kariauti prieš jos neutralumą sulaužusią valstybę, kartu stodama į jos priešų eiles. Kadangi kariaujančios valstybės vengia didinti savo priešų skaičių, tai joms tenka skaitytis su neutraliomis valstybėmis, nes žino, kad jei tiktai sulaužys neutralumą, tai tuojau turės naują priešą. Čia yra neutralumo paskelbimo ir neutralumo įstatymo pagrindinė vertė.

Belgijos pavyzdys rodo, kad nėra taip svarbu, ar neutralumas kitų valstybių garantuotas, ar ne. Kariaujanti valstybė paprastai užmiršta garantijas, nes jomis nelabai pasitiki, o žiūri, kokią naudą ar žalą turės neutralumą sulaužydama arba jį pagerbdama. Todėl ir neutralioms valstybėms yra reikalinga kiek galint didesnė ginkluota pajėga pasipriešinti toms jėgoms, kurios kėsintųsi jų neutralumą pažeisti.

Taigi Baltijos valstybės, paskelbdamos savo neutralumą, žymiai keičia savo užsienio politiką. Jos vengs iš anksto ieškoti santarvininkų ar talkininkų karo atvejams, vengs karinių sutarčių ar karinio bendradarbiavimo su kuria viena valstybe ar jų prupe; kitaip sakant, vengs iš anksto pasirinkti sau karo atvejui draugus ir priešus, o laikys priešais tuos, kurie karui kilus jų neutralumą kėsinsis sulaužyti.

Baltijos valstybių neutralumo suvienodintas įstatymas yra reikšmingas įvykis tų valstybių santykiam, bendradarbiavimui bei užsienio politikai, Ir yra vienas svarbių veiksnių Lietuvos, Latvijos ir Estijos saugumui patikrinti.

V.D.V.

Pavardžių taisymo proga

Pereitais metais, kaip atsimename, buvo iškeltos 11 lietuvių kunigų bylos už neva pavardžių lietuvinimą. Tos bylos pasibaigė kunigų išteisinimu. Tuo pat metu valsčiuose ir parapijų klebonijose prasidėjo neva iškraipytų pavardžių taisymas. Jau mes žinome ir kaip tas darbas valsčių ir ne valsčių įstaigose daromas. Pavardžių taisymo vienas mūsų skaitytojas, ilgametis vargoninkas, kuriam taip pat pataisė pavardę, dalinasi su mumis savo pastabomis, kaip tapo prasmingos lietuviškos pavardės sudarkytos, kaip jos pradėjo atgauti savo senąją išvaizdą ir kaip vėl grįžtama prie prieškarinės tvarkos.

Rusų laikais, surašant gimimo metrikus, nereikalauta jokių dokumentų. Kunigai anuomet liepdavę savo vargoninkams užrašinėti pavardes taip, kaip krikšto tėvai jiems pasakydavę. Vargoninkais mūsų krašte dažniausiai būdavę nelietuviai, kurie lietuvių kalbos dvasios nesuprasdavę. Rusų valdžios buvo įsakyta naujagimio pavardę rašyti daugiskaitos kilmininke. Tokia buvo metrikų rašymo formulė, ir jos reikėjo laikytis. Metrikuose, pav., reikėjo rašyti: *Ivan syn Antona i Anny Bielinisov*, arba *Grygasov*, arba *Meilusov* (Jonas Antano ir Onos Bielinių, arba Grygų, arba Meilų sūnus). Vargoninkas, pagirdęs iš krikšto tėvų pavardę, rašydavęs jau šitaip: *Ivan syn Antona i Anny Bieliniov*, arba *Grygov*, arba *Meilov*. Lietuviai sodiečiai rusų kalbos nemokėjo, savo pavardžių užrašymu metrikų knygose nesidomėjo. Rusų valdžia į tokį vargoninkų darbą žiūrėjo meilia akimi, nes lietuviškos pavardės virsdavo panašiomis į rusų pavardes. *Bieliniov, Grygov ir Meilov*, iš tikrųjų, ne vieną suklaidindavo ir ne vienas mūsų tautietis, patekęs Rusijon su tokiais gimimo metrikais, turėdavęs nemaža vargo: jo pavardę, užrašytą daugiskaitos kilmininke, ne kartą norėta įrašyti tokią pat ir vienskaitos vardininke. *Bielinis* virsdavęs *Bielinev, Šlapelis—Šlapelev, Grigas — Grigov*. Ar jos nepanašios į tikras rusų pavardes: Ivanov, Sokolov, Popov?

Tokia tvarka buvo iki Didžiojo karo. Po Didžiojo karo pradėta vartoti nauja metrikų rašymo formulė, būtent: naujagimio pavardė rašoma vienskaitos vardininke.— *Ian Bielinis*, arba *Grygas*, arba *Meilus syn Antoniego i Anny*. Taip ir pradėjo rašyti mūsų klebonijoje tuojau po Didžiojo karo, ir mes visi manėme, kad elgiamasi gerai, atsižiūrint į mūsų kalbos dvasią ir, pagaliau, į gyvenimą. Pasirodė, kad klydome. Naujai iškepti ir nežinia iš kur atsiųsti „kalbininkai" pradėjo aiškinti, kad parašytoji daugiskaitos kilmininke pavardė vienskaitos vardininke turi nustoti tik galūnės **OV**. Pagal jų „aiškinimą" reikėjo iš *Bieliniov* daryti *Bielin*, iš *Grygov* — *Gryg*, iš *Meilov* — *Meil*. Nieko nepadeda suinteresuotųjų asmenų aiškinimai, įrodinėjimai, protestai. Taiso tavo pavardę ir tiek. O jei taisytojai turėtų daugiau geros valios, jie galėtų įsitikinti, kad tik jie klysta.

Sutuoktuvių ir mirimo metrikai rusų laikais buvo rašomi pagal kitą formulę. Susituokusiųjų ir mirusiųjų pavardės buvo vartojamos vienskaitos vardininke. Tas pats *Ivan syn Antona ir Anny Bieliniov*, arba *Grygov*, arba *Meilov* sutuoktuvių ar mirimo metrikuose buvo užrašomas: *brakosočetalsia* ar *skončalsia Ivan Bielinis*, arba *Grygas*, arba *Meilus* (susituokė ar mirė Jonas Bielinis, Grygas, Meilus). Reikėtų tik pažiūrėti į šias knygas (ne būtinai į gimusiųjų), o tikrai ne vienas nesusipratimas išnyktų.

Tiek galėjome paimti iš gerbiamojo mūsų skaitytojo laiško dėl pavardžių taisymo. Visa kita, kur jo nusiskundžiama dėl padarytos jam skriaudos, išleidžiame, prisivengdami nemalonių pasėkų. Nuo savęs galime pridurti, kad atplūdusi į mūsų kraštą pavardžių „taisymo" banga yra sukelta politinių vėjų. Kai tie vėjai nurims, atslugs ir banga: tuomet bus galima paduoti pareiškimai su pageidavimu grąžinti pirmykštę pavardės galūnę.

v.

— Europos krepšinio rungtynės įvyks 1939 metais Kaune. Išsiųsti pakvietimai šioms valstybėms: Lenkijai, Italijai, Anglijai, Belgijai, Čekoslovakijai, Estijai, Latvijai, Liuksemburgui, Portugalijai, Prancūzijai, Vokietijai, Švaicarijai, Vengrijai, Turkijai, Graikijai, Jugoslavijai ir Egiptui.

— Šiomis dienomis pakeistas Lietuvos valstybės radiofono direktorius. Vietoj ilgamečio dir. J. Bieliūno paskirtas ligi šiol buvęs Prezidentūros referentu Eduardas Zabarauskas.

— Lietuvos Seimas priėmė pavardžių įstatymo projektą, pagal kurį bus duodamas ir keičiamos žmonių pavardės. Pavardžių keitimas bus neprivalomas.

— Lietuvoje suorganizuota žiemos pagalba. Vargšų ir neturtingųjų šeimoms renkamos įvairios aukos: pinigai, drabužiai, maisto produktai ir kt. reikalingi daiktai.

— Kaune mirė žymus lietuvis teatralas, ilgametis valstybinio teatro režisierius ir artistas K. Glinskis.

„Tautų kraustymasis"

(Laiškas iš Klaipėdos)

Nors ir normaliu laiku dideliam mieste kiekvieno mėnesio pirmą dieną būna nemažai persikraustymų iš vieno buto į kitą, bet lapkričio mėnesį ir dabar kraustymasis Klaipėdoje visai ką kita reiškia. Kasdien ties dažnu namu matyti kraujami sunkvežimiai. Tai kraustosi žydai, pagąsdinti vokiečių sauvaliavimo ir bijodami, kad vėliau gali būti jiems dar blogiau. Klaipėdos žydai kraustosi į kitus Lietuvos miestus, kur jie tikisi galėsią ramiai gyventi, nes lietuvių tauta yra žinoma kaip tolerantinga savo mažumų atžvilgiu.

Toks žydų išsikraustymas iš Klaipėdos ir likvidavimas čia savo fabrikų, įmonių ir parduotuvių, gyventojuose kelia daug kalbų. Net vokiečių tarpe dėl to yra nesutarimo. Miesto valdovai, kuriems rūpi nemažos pajamos iš žydų vedamų fabrikų, įmonių ir krautuvių, deda pastangas tokį „tautų kraustymąsi" sustabdyti ir žydus įtikinti, jog juos iš čia niekas nevaro. Lapkričio gale beveik visos žydų parduotuvės paskelbė išpardavimus. Kadangi toks masinis išsipardavimas kenkia bendrai prekybai ir atima uždarbį kitoms parduotuvėms, tad magistratas policiniu paliepimu uždraudė tokius išsipardavimus. Bet žydai nekvaili, jie ir kitu būdu išsiparduos, nes kas gi nepirks, jeigu pigiai parduodama. Ir juokingai atrodo, kai žydų krautuvėse matai daug miesto vokiečių pirkėjų, kurie taip aršiai nusistatę prieš žydus ..

Keli žydų dideli manufaktūros ir kitoki fabrikai norėjo persikelti su visu turtu į kitus Lietuvos miestus ir ten įsikurti. Bet ir čia atėjo uždraudimas. Direktorija surado dar 1924 m. gubernatoriaus Budrio patvirtintą įstatymą, kad draudžiama iš Klaipėdos krašto išvežti fabrikų mašinas ir kitokius stambius įrengimus. Tokiu būdu likvidavimasis Klaipėdoje sustabdytas. Tačiau, aišku, jiems niekas nekliudo savo didelius turtus parduoti vietoje, jei tik pirkėjų yra. Na ir parduoda jie viską. Namus parduoda $^{2}/_{3}$ pigesne kaina, krautuves taip pat, iš butų kraustosi, mokėdami skirtumus iki termino. Tad laikinai yra butų perteklius, daugiausia didelių butų, nes žydai gyvena nepalėpėse. Namų savininkai nelabai džiaugiasi tuo, nes ne tik butai, bet ir namai atpigo. Rimtesnieji vokiečiai irgi tuo nesidžiaugia, nebent tik idealistiškai šovinistiškai nusiteikęs „Kulturverbando" jaunimas, kuriam juk nerūpi kas bus rytoj.

Šiuo metu, kada eina vertybių perkainojimas, Klaipėdoje yra proga praturtėti tiems, kurie turi pinigų ir drąsiai žiūri ateitin. Pinigingesni yra vokiečiai, nes jie iš seniau turtingiau čia, lietuviškame krašte, įsikūrę, tas su magistrato pagalba jie daugiausia ir perka žydų krautuves, namus ir kitokius turtus. Iš kitų šaltinių teko nugirsti, jog ir lenkai naudojasi šiuo momentu ir stengiasi įsigyti Klaipėdoje, kaip Lietuvos uostamiesty, nekilnojamojo turto; tokio turto lenkai Klaipėdoje yra turėję ir dar kiek turi iš 1919—1923 metų, kada nebuvo aiški šio krašto ateitis ir kada lenkai tikėjosi čia freištato ar ko kito...

Lietuviai gi žydų likvidavimosi atžvilgiu laikosi ramiai. Lietuviai dabartine būkle perdaug nesijaudina ir ateitin žiūri drąsiai ir ryžtingai. Vokiečių agresija nesitenkina vien žydais, bet kartais krypsta ir prieš savo kaimynus žemaičius, kurių neapkenčia mediniai vokiečiai (iš lietuvių pasidarę), bet kuriuos gerbia tikrieji vokiečiai, žinodami, jog ne kas kitas, tik žemaičiai neleido vokiečiams įsigalėti Pabaltėj, skirdami Livoniją nuo Rytprūsių. Nagrinėdami vokiečių ordenu nepasisekimą Pabaltėj tarp Nemuno, Dauguvos ir Narvos, vokiečiai pripažįsta žemaičių atkaklumą ir ryžtingą savo krašto gynimą, kuomet vokiečiai viduramžiais norėjo pavergti Žemaičius ir galutinai atstumti Lietuvą nuo jūros, sakydami, kad ***žemaičiai niekad nebuvo nugalėti*** („Die niemals gezwungenen Szamaiten haben Livland und Ostpreussen getrennt"). Žinodami savo protėvių tragišką likimą ir jų ištvermingumą laikantis prieš visokius priešus atėjūnus, Lietuvos pajūrio visuomenė yra pasiruošus visa kam ir stovi drąsiai ir vieninga „Kaip ąžuols drūts prie Nemunėlio".

E. K. Panerietis.

KORESPONDENCIJOS

Melagėnai, Švenčionių apskr. *Uždrausta steigti Katalikų Akcijos skyrius.* Šių metų spalių mėnesį Vilniaus Arkivyskupijos Katalikų Akcijos Instituto įgaliotas kun. K. Pukėnas Melagėnuose suorganizavo Katalikų Akcijos - Jaunimo Sąjungos mergaičių skyrių. Pagal Instituto duotus nurodymus buvo išrinkta valdyba, kurią Institutas patvirtino ir apie tai pranešė Švenčionių apskrities storastijai.

Bet štai šiomis dienomis Katalikų Akcijos Institutas Vilniuje ir aukščiau minėto skyriaus valdyba Melagėnuose gavo Švenčionių apskrities storastos p. St. Dvorako pasirašytą raštą. Nr. B-2/67, kuriuo storasta praneša, kad jis, pasiremdamas visa eile aukštesnės valdžios parėdymų, uždraudžia Melagėnuose steigti aukščiau minėtą katalikų akcijai vesti mergaičių skyrių. Storasta savo sprendimą motyvuoja šitaip:

> „Tos Draugijos specialių lietuviškų skyrių steigimas yra nesuderinamas su veikiančiu statutu, ypatingai su 12 ir 4 straipsniu, nes Draugijos tikslai yra visuotini, o ne tautiniai".

Dėl šio sprendimo duota teisė per 14 dienų per Storastiją apeliuoti Vilniaus Vaivadijos Įstaigon.

Melagėnietis.

Burbiškiai, Suvalkų apskr. *Atsirado trukdytojų.* Čia seniau, kada veikė Liet. Šv. Kazimiero Draugijos skyrius, jaunimas buvo jau gana susipratęs. Kada suruošdavo kokią pramogą, visada gražiai, padoriai linksmindavosi ir nedrumsdavo ramybės, nes žinojo, kad čia nėra vietos padaužoms. Kiti kaimai tuomet sakydavo: „Būrbiškiai—šventas kaimas". Dabar visa virto kitaip. Kaime jaunimo tarpe yra keletas triukšmadarių, kurie be jokios gėdos pešasi ir daro nesantaiką.

Pavyzdžiui, dabar keli kaimo jaunuoliai ruošia viešą vakarą, kiti gi stengiasi jiems sutrugdyti.

Lapkričio 27, 28 ir 29 dienomis buvo įteikti pastatytų kandidatų į seniūnijų tarybas sąrašai. Kadangi kaime buvo tik vienas sąrašas, tai ir balsavimai neįvyks, nes tuo pačiu tie asmens įeina į tarybininkus. Sąrašas buvo sudarytas pačių kaimo žmonių, padedant čia gyvenantiems inteligentams. Visa tuo ir pasibaigė. Rodėsi, kad čia nebus jokių nesusipratimų. Bet po kiek laiko visa virto atbulai. Kai kurie, pamatę, kad jų kaimynas liks „radnyku", su kuriuo jis yra asmeniškai susipykęs, o jis tik padėjėju, pradėjo visa gerkle rėkti. Arba vėl kitas, būdamas turtingesnis, taip pat ėmė rėkti, kad jėjo biednesnis — „ubago tarba".

Iš to kilo „gaisras". Kai kurie net buvo nubėgę policijai ir valsčiaus ponams pasiskųsti, kad būdami šimtamargiai, netaps tarybininkais. Tais skundais buvo įtikintas valsčiaus viršaitis, kuris gruodžio 2 d. buvo sušaukęs kaimo gyventojų susirinkimą. Patikrinęs kandidatų sąrašą, pastebėjo, jog viskas yra padaryta formaliai ir, pasiklausęs kandidatų kalbų, pamojo ranka, nusijuokė ir išvažiavo.

Ąžuolynas.

Ar esi išsirašęs laikraštį „Aidą"?

KRONIKA

Paminėjo spaudos savaitę

Šv. Mikalojaus parapijos klebono kun. K. Čibiro rūpesčiu, gruodžio 8 dieną tos parapijos tikybinės brolijos paminėjo spaudos savaitę. Jų bendrame susirinkime kun. K. Čibiras skaitė turiningą paskaitą apie religinės lietuviškos spaudos reikšmę ir jos reikalingumą. Po to buvo dialogas, deklamacijos ir J. Siniaus vedamo „Varpo“ choro dainos.

Susirinkimo pabaigoje spaudos savaitės minėtojus (-jas) pasveikino kaunietė rašytoja p. Rūtelionienė.

Diskusinio susirinkimo atgarsiai

Šio mėn. 4 dieną Studentų Sąjunga buvo surengusi neviešojo pobūdžio diskusinį vakarą mūsų spaudos ugdymo reikalu. To vakaro dalyviai pasižadėjo:

1) Netrukdyti veikti nei vienos krypties mūsų spaudai, jeigu toji kryptis nekenkia bendriems mūsų krašto reikalams,

2) Savo spaudoj objektyviai rašyti apie mūsų gyvenimo įvykius,

3) Neteikti nelietuviškai ir kitų kraštų lietuviškai spaudai klaidingų ir netikslių žinių apie Vilniaus lietuvius,

4) Nekelti spaudoje asmens reikalų, nesusijusių su mūsų krašto visuomenės gyvenimu,

5) Laikytis spaudoje etikos dėnių.

Lankėsi „Aido“ redakcijoje

Gruodžio 7 d. į mūsų redakciją buvo atsilankę kelias dienas Vilniuje viešėję Kibartų gimnazijos mokytojas Antanas Taujūnas ir banko valdininkas Alfonsas Telyčėnas (tverečėnas).

Nepriimami atlikti teismo aplikantūros

Pabaigę Vilniaus Universiteto teisių skyrių lietuviai jau nebepriimami atlikti privalomosios teismo aplikantūros, be kurios nė vienas negali tapti advokatu. Iki šiol nepriimti šie lietuviai teisininkai: Pranas Čenys, Juozas Valiukevičius, Stasys Lazdinis, Alfonsas Juokūbėnas ir paskiausiai — Ona Budrevičiūtė - Šulijienė. Visų tuo reikalu įteiktieji prašymai atitinkamose įsteigose išspręsti neigiamai.

Patvirtintas storastos sprendimas

Švenčionių apskrities storasta uždraudė steigti Lietuvių Švietimo „Kultūros“ Draugijai skyrius Kalviškėje (Dūkšto valsč) ir Navikuose (Tverečiaus valsč). Storastos sprendimą „Kultūros“ Draugijos valdyba apskundė Vilniaus vaivadai. Šiomis dienomis vaivada tą apeliaciją išsprendė neigiamai ir Švenčionių apskritas storastos sprendimą patvirtino.

Kauniečių moterų ekskursija Vilniuje

Gruodžio 7 dienos vakarą į Vilnių atvažiavo Kauno lietuvių tautininkių moterų ekskursija — per 20 asmenų. Kartu su ekskursija atvyko ir Kauno vienos tautininkų apylinkės pirmininkas, Draudimo nuo nelaimingų atsitikimų kasos direktorius p. A. Požėla su žmona. Ekskursijai vadovauja kauniečių moterų tautininkių pirmininkė p. Vitartienė.

Viešėdamos Vilniuje, kaunietės tautininkės moterys aplankė šv. Mikalojaus bažnyčią, Rasų kapines, Gedimino pilies kalną, Katedrą - Baziliką, Vytauto Didžiojo gimnaziją ir visą eilę kitų įdomesnių Vilniaus vietų.

Vilniečio dailininko kūriniai Kauno parodoje

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas“ rašo, kad gruodžio 4 d. Kaune atidarytoje jubiliejinėje meno parodoje dalyvauja su savo kūriniais ir trys kitur gyveną lietuviai dailininkai, būtent: Argentinos tapytojai Jonas Rimša, Draugelytė — Kučinskienė ir vilnietis Vladas Drėma, kurio išstatyta keletas grafikos darbų.

Lietuvių dainos gudų koncerte

Kaip jau buvo rašyta, gruodžio 10 d. (šeštadienį) Vilniaus Universitete Gudų Studentų Sąjunga rengia gudų dainų koncertą, kuriame dainuos garsus Milano operos artistas Zabeida Sumickis ir gudų studentų choras.

Tenka patirti, kad artistas Zabeida Sumickis šalia gudiškų padainuosiąs ir lietuviškų dainų.

Ir Vilniuje reikalauta bendros su Vengrija sienos

Gruodžio 8 d. Vilniaus miesto Didžiajame teatre buvo suorganizuotas viešas mitingas, kurio kalbėtojai, klausytojų pritariami, reikalavo, kad Lenkijos ir Vengrijos valstybės turėtų bendrą sieną. Kad tai įvyktų, buvo reikalauta Karpatų Ukraina priskirti Vengrijai.

Mitingą organizavo tam tikras komitetas, kurio priešaky buvo Vilniaus Universiteto rektorius kun. prof. Voicickis, Vilniaus miesto viceprezidentas Nagurskis, Vilniaus geležinkelių direkcijos dir. Glazek ir kiti asmes.

Susektas slaptas moterų kortuotojų klūbas

Vilniuje dažnai susekami slapti azardiniai klūbai, kuriuose vyrai lošia kortomis iš pinigų. Tokie klūbai uždaromi ir jų savininkai bei lankytojai baudžiami. Buvo atsitikimų, kad tokie lošėjai net į Berezą buvo išsiųsti.

Šiomis dienomis Vilniuje vienoje vietoje policija susekė ir moterų kortuotojų slaptąjį azardinį klūbą, kur prie žaliojo staliuko sėdėjo 15 moterų. Buto savininkei ir kortuotojoms surašytas protokolas.

Bunimavičiaus banko indėlininkai

Bunimavičiaus banko veikimas nesulaikytas. Bet indėliai negrąžinami. Dėl to indėlininkų tarpe nerimas nemažėja. Apskaičiuojama, kad šis bankas turįs apie 1000 indėlininkų, kurie banke buvo sudėję apie 2 milijonus auks.

Redakcijos atsakymai

Lynui. Korespondenciją gavome Deja, jos negalėsime įdėti. Apie to mokytojo nepedagogišką elgėsį praneškite mokyklų inspektoriui arba kuratorijai.

Varkuliui. Mes vertiname kiekvieną žinelę, nors ir negalime kai kurių įdėti. Tad prašome rašinėti.

Algimantui. Įdėsime. Prašome pranešti, kaip arkivyskupas ir mokyklų kuratorius išsprendė lietuvių kalbos ir tikybos dėstymo reikalą Gervėčių pradžios mokykloje.

Trijonierui. Neaiški žinia, negalėsime įdėti.

Didelis — 300 puslapių, gausiai iliustruotas

Ūkininkų Kalendorius

jau pardavinėjamas **„Aido“** redakcijoje, lietuviškuose knygynuose **Vilniuje (Dominykonų g-tvė Nr. 12 ir Aušros Vartų Nr. 17)** ir provincijos kooperatyvuose.

Kaina 50 sk.

„Ūk. Kalendoriaus“ platintojai kalendorių didesniais kiekiais gali užsisakyti „Aido“ administracijoje.

Hitlerininkų kova su katalikais

Vokietijos nacionalsocialistai (hitlerininkai) yra paskelbę karą visų tikėjimų bažnyčioms, kurios nenori nusilenkti jų skelbiamiems šūkiams. Jie ypač neapkenčia katalikų Bažnyčios, kuri yra pasmerkusi jų mokslą.

Vienas anglų laikraščio „Manchester Guardian“ korespondentas, aprašinėdamas vidujinį Vokietijos gyvenimą, pastebi, kad dabar esą pabaigti visi pasiruošimai kovai su katalikų Bažnyčia ir tik laukiama ženklo pradėti tą kovą. Anot to korespondento, pirmučiausia bus sunaikintos visos katalikiškosio organizacijos ir atimti visi bažnytiniai turtai. Jau dabar katalikų dvasiškija, net ir vyskupai, per hitlerininkų mitingus biauriausiai koneveikiami, — yra tai generalio puolimo pradžia.

Vokietijos katalikai ramiai laukia tos dienos, kada prasidės jų dar didesni persekiojimai.

KARAS KINIJOJE

— Kautynės už Kantoną eina visu smarkumu. Kiniečiai iš lėto prie jo artinasi ir tikisi netrukus jį paimti. Nereguliarios kinų kariuomenės dalys (partizanai) jau bene įėjo į Kantoną. Japonai priversti buvo pasitraukti į svetimšaliams skirtąją miesto dalį. Kituose frontuose didesnių kautynių neįvyko.

— Iš Japonijos pranešama, kad eina taikos derybos tarp japonų kariuomenės vadovybės ir tų kiniečių, kurie yra atsimetę nuo Čangkaišeko. Iš šių derybų užsienio spauda nieko gera nesitiki.

— Japonai praneša, kad jie baigia valyti nuo kinų kariuomenės likučių Kinijos šiaurę. Čia per valymą žuvo 57000 kareivių ir partizanų, o nelaisvėn paimta tik 3000 žmonių. Tai tik rodo, kaip yra didelis kinų užsikirtimas: jie greičiau žūsta, negu pasiduoda priešui.

Rumunijoje nieko gero

Telegramų pranešimu, Rumunijos vyriausybei vis dar nepavyko įvesti ramumo. Beveik kas dieną policija ir žandarai suiminėja įtariamus asmenis ir talpina kalėjimuosna, kur tūkstančiai jaunų rumunų laukia teismo.

Ryšium su tais neramumais, Rumunijos vyriausybė atšaukė iš Londono ir Berlyno ligšiolinius ambasadorius, kuriems prikišama simpatija uždarytai „Geležinei gvardijai“.

Pažymėtina ir tai, kad, juo toliau, juo vokiečių spauda smarkiau puola Rumuniją už „Geležinės gvardijos“ narių persekiojimą. Kai kurie vokiečių laikraščiai atvirai pareiškia, kad Rumunijoje ramumas ir tvarka bus tik tada, kai valdžią į savo rankas paims... „Geležinė gvardija“.

Be to, paskutinės žinios praneša, kad Rumunijoje policija susekusi dvi naujas slaptas organizacijas. Esančios tai: „Kryžiaus Brolija“ ir „Keršytojų Sąjunga“. Abiejų organizacijų nariai esą pasiryžę veikti pagal „Geležinės gvardijos“ programą ir kovoti su dabartine Rumunijos politika.

Pirmasis Čekoslovakijos politikos uždavinys

Čekoslovakijos užsienių reikalų ministeris Chvalkovskis netrukus išvyks Vokietijon. Prahos spauda jau dabar rašo, ką jis turįs parsivežti iš Berlyno. Jos nuomone, min. Chvalkovskis turįs išsirūpinti Čekoslovakijai jos sienų pastovumo garantiją.

Miuncheno konferencijos metu jos keturi dalyviai pasižadėjo Čekoslovakijai garantuoti sienų pastovumą, kai ji įgyvendins konferencijos nutarimus ir dėl kitų sienų susitars su Lenkija ir Vengrija. Čekoslovakija visa tai jau padarė ir Berlynas su Rymu turėtų tesėti savo pažadą. Anglijos ir Prancūzijos, pasak čekų spaudos, nereikia antrą kartą nė prašyti, nes jos per Miuncheno konferenciją nestatė Čekoslovakijai ypatingų sąlygų. Lenkijos ir Vengrijos sutikimo, formaliai reikalą imant, nereikia: jos Miuncheno konferencijoje nedalyvavo ir jokių pažadų Čekoslovakijai nebuvo davusios. Taigi dabar belieka tik visoms suinteresuotoms valstybėms surašyti atitinkamas protokolas ir jį įteikti Čekoslovakijai.

Čekų spauda tiki, kad min. Chvalkovskis tokį protokolą iš Berlyno parsivėšiąs, o po to po juo išgausiąs Italijos, Angliios ir Prancūzijos parašus.

Dar apie Čekoslovakijos prezidento rinkimus

Kaip žinia, lapkričio 30 dieną Čekoslovakijos parlamentas didele balsų dauguma valstybės prezidentu išrinko d-ra Hachą. Skaitytojai atsimena, kad anksčiau plačiai buvo kalbama apie dabartinio Čekoslovakijos užsienių reikalų ministerio Chvalkovskio kandidatūrą į prezidentus. Daugelis laikraščių tada teigė, kad prezidentu tikrai bus išrinktas Chvalkovskis. Bet vėliau apie šią kandidatūrą nustota rašyti ir prieš pačius rinkimus paaiškėjo naujas kandidatas į prezidentus—d-ras Hacha, kuris ir buvo išrinktas.

Dabar vienur kitur pasirodė aiškinimų, kodėl taip įvyko. Viena iš svarbiausiu kliūčių patekti į prezidentus ministeriui Chvalkovskiui buvo jo žydiška kilmė. Sakoma, kad Chvalkovskio bobutė buvusi žydė i todėl jo kandidatūrai esą pasipriešinę vokiečiai.

X

Šiomis dienomis oficiališkai buvo pranešta, kiek šiemet Čekoslovakija neteko žmonių ir žemių. Pasirodo, kad iš jos buvo paimta 44.596 kv. klm. teritorijos, kurioje buvo 4.922.440 gyventojų. Dabartinė Čekoslovakija turi 90.912 kv. klm. teritorijos su 10.000.000 gyventojų.

Įvairu-įdomu

Ar sveika šokti?

Šitokio turinio klausimą ėmėsi gvildenti New Yorko gydytojai, norėdami išaiškinti, ar tas nepaprastas šokių pamėgimas, kuris viešpatauja dabar Amerikoje neatsilieps kenksmingai į priaugančios kartos sveikatą. Atsakyti į šį klausimą pasišovė ir šokėjai ir nešokėjai, šokių šalininkai ir priešai.

Klausimas, ar šokti sveika ar ne, yra tur būt, tiek pat senas, kaip ir patys šokiai ir laikas nuo laiko vis naujai yra iškeliamas.

Maždaug prieš šimtą metų ar gal ir kiek anksčiau, pradėta aistringai šokti valsą. Šiandien įdomu paskaityti, kaip tada buvo rašoma apie šokių bendrai, o valso ypatingai, kenksmingumą. Vienas anglų laikraštis paskelbė tuo reikalu eilę straipsnių, kuriuose tarp kitko, galima rasti ir tokių minčių:

„Londone prieš kurį laiką ėmė reikštis ypatingas mirtingumas priaugančių, jaunų mergaičių tarpe. Gydytojų nuomone, čia kalta esanti mada. Ponios ir panelės nešiojančios per daug ilgus baliaus rūbus, kurie turi smarkiai iškirptas nugaras! Šokant su tokiais rūbais, labai lengva persišaldyti. Paskutinių kelerių mėnesių bėgyje mirė taip pat daugiau negu paprastai per tą laiką jaunų vyrų. Dauguma jų buvę aistringi šokėjai. Taip nepaprastai imąs paplisti valsas ir gyvas kotiljonas ne vieną jų nuvarė į kapus“.

Ir Paryžius netrukus ėmė tuo pačiu susirūpinti:

„Jaunos merginos pulsas, jai ramiai laikantis, muša apie 80 kartų per sekundę, o šokant laukinį valsą — 160 kartų! Taigi dvigubai. Kadangi šitokia panelė turi apie 700 latų kraujo (latas — seniau vartotas svorio matas), o vienu pulso suplakimu nuvaroma vidutiniai 4 latai kraujo, tai per minutę apvaroma aplink visa kraujo masė, tuo tarpu, kai normaliam stovyje esant, širdis tą darbą tepadirba tik per 2 minutes. Taip greit varomas kraujas nubėga dukart ilgesnį, būtent, $106^{2}/_{3}$ pėdų kelią per vieną minutę, o širdis išeikvoja dvigubai daugiau jėgos per tą patį laiką.

Taigi, kiek kenksmingas yra toks pasiutiškas šokimas jaunos mergaitės sveikatai. Teisinga yra nuomonė tų, kas tvirtina, kad laukinį valsą pamėgusi mergina artinasi į mirtį dukart greičiau, vien tik tenkindama tą savo nelemtą aistrą šokti!...“

Griežčiausiai betgi pasisakė tuo reikalu ano meto vokiečių laikraščiai. Jie iškėlė ne tik tai, jog šokti nesveika, bet pabrėžė taip pat, kad tai aukščiausiam laipsny nedorovinga.

„Kadangi merginos neina į karą, gamta, siekdama sumažinti susidarantį tuo būdu jų naturalų perteklių, užkrėtė jas šokių aistra.

O šiandieniniai šokiai? Tai jau nebe šokiai, tai kažkoks pašėlęs dūkimas, sistematinga epilepsija, šv. Vito šokis, muzikos lydimas pasiutimas!

Merginos pasidaro nebe merginomis. Jų grožis žūva, gracija išgaišta, žavėsys išnyksta. Prieš mus kandidatės į Blocksbergą (raganų kalnas), apsirengusios baliaus rūbais, su išdraikytais plaukais, raudonais žandais, prakaito išpiltais veidais ir kūnais, kažkaip pamišusiai blizgančiom akim, nebegalinčios nė žodžio ištarti. Ir šitos būtybės tariasi priklausančios švelniajai, silpnajai, meiliajai, gražiajai lyčiai...

Anksčiau taip pat buvo šokama, bet šokama žymiai daugiau susivaldant. Šiandien gi mergina, pradėjusi šokti, nė į moterį nebepanaši. Ji mananti sutverta šokiui...

Kam tiek vargo ir energijos, ieškant greito kelio į aną pasaulį? Juk daug patogiau tiesiog šokti į vandenį! Tai galima padaryti net su tam tikra gracija!

Kaip gali artintis—rašo straipsnio autorius toliau — į jus, mielosios merginos, išauklėtas, kilnus vyras, kaip jis gali jausti jums pagarbą, pamatęs jus šokančias, šokinėjančias, kaip ožkas po uolų viršūnes“.

Šokėjos, tačiau, deja, anuomet tokių žodžių per daug giliai į širdį nesidėjo.

Ir jei šiandieną klausiama, ar šokti nesveika, šokėjai juokiasi iš tokio klausimo lygiai taip pat, kaip ir prieš šimtą metų, kad juokdavosi.

* * *

Tautiečiai, tautietės!

Gruodžio 4 — 11 d. visur bus rengiama spaudos savaitė. Jos metu teneliks nė vienos susipratusios lietuviškos šeimos arba paskirų lietuvių, kurie neįsigytų lietuviškos knygos ir neišsirašytų dažniausiai leidžiamo laikraščio — „AIDO“

„AIDO“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: įtik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas.**
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

Drukarnia „RUCH“ Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH“ spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.